

Bescherming van kinderen - bijzondere bepalingen

Pilootdepartement: Federale Overheidsdienst Justitie

Werkdocument 37

Voorafgaande opmerking:

Dit werkdocument vormt een geheel samen met de werkdocumenten:

- nr 38: Bescherming van kinderen - niet-deelneming aan de vijandelijkheden (FOD Binnenlandse Zaken);
- nr 39: Bescherming van kinderen: aanhouding, gevangenschap, internering, doodstraf (FOD Justitie);

I. TOE TE PASSEN BEPALINGEN

A. Rechtsgrond

1. Internationaal recht

- a) Eerste Aanvullend Protocol van 8 juni 1977 bij de Conventies van Genève van 12 augustus 1949 inzake de bescherming van de slachtoffers van internationale gewapende conflicten, artikel 77, paragraaf 1.
- b) Tweede Aanvullend Protocol van 8 juni 1977 bij de Conventies van Genève van 12 augustus 1949 inzake de bescherming van de slachtoffers van niet-internationale gewapende conflicten, artikel 4,§2, e.
- c) Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 16 december 1966, artikel 7 en artikel 24, paragraaf 1.
- d) Verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind, artikel 19.
- e) Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950, artikel 3.
- f) Facultatief Protocol bij het verdrag inzake de rechten van het kind, inzake kinderen in gewapend conflict, aangenomen te

New York op 25 mei 2000 en in werking getreden op 22 februari 2002, artikel 6.

2. Nationaal recht

a) Goedkeuringswetten:

- (1) Wet van 16 april 1986 houdende de aanneming van Protocol I en II (Belgisch Staatsblad van 7 november 1986).
- (2) Wet van 25 november 1991 houdende aanneming van het Verdrag inzake de rechten van het kind (Belgisch Staatsblad van 17 januari 1992), decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 15 mei 1991 (Belgisch Staatsblad van 13 juli 1991), decreet van de Duitse Gemeenschap van 25 juni 1991 (Belgisch Staatsblad van 9 augustus 1991) en decreet van de Franse Gemeenschap van 3 juli 1991 (Belgisch Staatsblad van 5 september 1991).
- (3) Wet van 15 mei 1981 houdende de aanneming van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (Belgisch Staatsblad van 6 juli 1983)
- (4) Wet van 13 mei 1955 houdende aanneming van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Belgisch Staatsblad van 19 augustus 1955).
- (5) Wet van 29 april 2002 houdende instemming met het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind, inzake kinderen in gewapend conflict, aangenomen te New York op 25 mei 2000 (Belgisch Staatsblad van 17 september 2002).

b) Wet van 5 augustus 2003 betreffende ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, artikelen 7, 6°, 7°, 11° en 8, 2°, 3°, 4°, 5° (Belgisch Staatsblad van 7 augustus 2003).

c) Strafwetboek

Hoofdstuk V van Titel VII (Misdaden en wanbedrijven tegen de orde der familie en tegen de openbare zedelijkheid) van het Strafwetboek en meer bepaald de artikelen 372 tot 378*bis* voorzien in de strafbaarstelling en bestraffing van aanranding van de eerbaarheid en verkrachting.

De straffen voor deze misdrijven zijn zwaarder naargelang het om jongere kinderen gaat of wanneer het gaat om personen die in een gezagspositie staan of geweld gebruiken.

De wetgever heeft recent de straffen verzaard en in betere middelen voorzien met het oog op een correcte vaststelling van de strafbare feiten (zie Oscar VANDEMEULEBROEKE en Freddy GAZAN, *Traite des êtres humains - exploitation et abus sexuels*, in *Revue de droit pénal et de criminologie*, Brussel, december 1995).

De wet van 13 april 1995 verlengt de verjaringstermijn met betrekking tot seksueel misbruik. De termijn vangt aan op het ogenblik dat het slachtoffer 18 jaar wordt. Het niet leveren van bijstand aan een "kind in nood" wordt eveneens strenger bestraft en de minderjarige die gehoord moet worden door het gerecht heeft het recht vergezeld te worden door een volwassene van zijn keuze.

Wat de aanrander betreft moet elke voorwaardelijke invrijheidstelling voorafgegaan worden door de aflevering van een advies van een in begeleiding en behandeling van seksuele delinquenten gespecialiseerd centrum. De ex-gedetineerde zal tijdens de periode van voorlopige invrijheidstelling ook moeten worden begeleid of behandeld door een dergelijk centrum.

d) Franse Gemeenschap

- Decreet van 4 maart 1991 inzake hulpverlening aan de jeugd (Belgisch Staatsblad van 12 juni 1991) dat ertoe strekt zonder onderscheid hulp en bescherming te verlenen aan jongeren in gevaar of in moeilijkheden en aan hun familie, zulks ongeacht de oorsprong van deze gevaren en moeilijkheden. Dit decreet beoogt aan de hand van de instellingen waarin het voorziet eveneens de acties voor algemene preventie inzake hulpverlening aan en bescherming van de jeugd te stimuleren en te coördineren;
- decreet van 20 juni 2002 tot instelling van een algemeen afgevaardigde van de Franse Gemeenschap voor de rechten van het kind wiens opdracht erin bestaat te zorgen voor de vrijwaring van de rechten en de behartiging van de belangen van de kinderen, inzonderheid door informatiecampagnes over deze rechten en belangen op het getouw te zetten.
- decreet van 12 mei 2004 betreffende de hulpverlening aan mishandelde kinderen (Belgisch Staatsblad van 14 juni 2004), daaronder begrepen de kinderen die slachtoffer zijn van seksueel misbruik. In dit decreet worden ook de organisatie van preventiecampagnes en de opleiding van de actoren in aanmerking genomen;

- decreet van 12 mei 2004 houdende de oprichting van het “Observatoire de l’Enfance, de la Jeunesse et de l’Aide à la Jeunesse” (Belgisch Staatsblad van 18 juni 2004).

B. Analyse van de treffen maatregelen:

1. Inhoud van de bepalingen:

a) Artikel 77, paragraaf 1, van het Eerste Aanvullend Protocol

De eerste paragraaf van artikel 77 van het Eerste Aanvullend Protocol beoogt een bijzondere bescherming te bieden aan kinderen voor iedere vorm van aanranding op de eerbaarheid. Kinderen moeten in dat verband extra beschermd worden omwille van hun jonge leeftijd of om welke reden ook. Dit laatste zou kunnen slaan op kinderen met een fysieke of intellectuele achterstand.

Uit de bepaling kan niet worden afgeleid tot welke leeftijd die extra bescherming moet geboden worden. Algemeen wordt aangenomen dat deze extra bescherming in ieder geval moet gelden tot de leeftijd van 15 jaar (zie commentaar op de Aanvullende Protocollen, uitgegeven door het Internationaal Comité van het Rode Kruis, nr 3179, p.921).

De laatste zin van artikel 77, paragraaf 1 is een algemeen principe dat voor de hand liggend lijkt maar de praktijk wijst uit dat zelfs de meest elementaire principes in conflictsituaties met de voeten worden getreden.

b) Artikel 4, § 2, e van het Tweede Aanvullend Protocol (niet-internationale gewapende conflicten)

Dit artikel biedt, naast de algemene bescherming van de fundamentele waarborgen van een menselijke behandeling waarin paragraaf 1 van deze bepaling voorziet, ook te allen tijde en op iedere plaats specifieke bescherming voor aanslagen op de persoonlijk waardigheid, in het bijzonder vernederende en ontterende behandeling, verkrachting, gedwongen prostitutie en iedere vorm van aanranding op de eerbaarheid.

Deze bescherming is uiteraard ook van toepassing op kinderen.

Deze bepaling wordt vervolledigd door artikel 4, § 3, waarin de specifieke zorgen en hulp zijn opgesomd die kinderen zouden moeten krijgen, inzonderheid de toegang tot onderwijs, daaronder begrepen godsdienstige en morele opvoeding, evenals de hereniging met hun gezin ingeval de gezinsleden tijdelijk van elkaar gescheiden zijn.

c) Artikel 19 van het Verdrag inzake de rechten van het kind.

De Staten die Partij zijn bij dit Verdrag moeten alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied nemen om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

Deze beschermingsmaatregelen dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige bijstand voor het kind en voor degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

- d) Artikel 7 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en artikel 3 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

Beide bepalingen beschermen eenieder tegen foltering en onmenselijke of ontorende bestraffing of behandeling. Ernstige vormen van aanranding van de eerbaarheid vallen onder deze bepalingen.

- e) Artikel 24, §1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Deze bepaling biedt aan elk kind, zonder onderscheid naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom of geboorte, het recht op beschermende maatregelen van de zijde van het gezin waartoe het behoort, de gemeenschap en de Staat waarop het in verband met zijn status van minderjarige recht heeft.

- f) Artikel 6 van het Facultatief Protocol inzake kinderen in gewapend conflict bij het Verdrag inzake de rechten van het kind

Op grond van deze bepaling moet iedere Staat die partij is alle juridische, bestuurlijke en andere maatregelen nemen teneinde te voorkomen dat kinderen jonger dan 18 jaar rechtstreeks deelnemen aan de vijandelijkheden. Bovendien hebben de Staten die partij zijn, de plicht de kinderen terzake te informeren; zij verbinden zich overigens ertoe de kinderen die hebben deelgenomen aan de vijandelijkheden te demobiliseren, evenals iedere vorm van passende (inzonderheid geestelijke of lichamelijke) bijstand te verlenen met het oog op hun herintegratie in de maatschappij.

2. Opsomming van de te nemen maatregelen

Partijen moeten eerst en vooral alle mogelijke preventieve maatregelen nemen om kinderen te beschermen tegen iedere vorm van aanranding op de eerbaarheid.

De strafbaarstelling en bestraffing van zulke feiten kunnen eveneens een preventief karakter hebben.

Behalve de bijzondere aandacht voor deze specifieke aantastingen van de persoon van het kind moeten Partijen bij een conflict aan kinderen elke zorg en hulp bieden die zij nodig hebben omwille van hun jonge leeftijd of omwille van welke reden ook. Dit betekent dus dat een Staat in elke situatie waarbij kinderen zijn betrokken, extra zorg moet dragen voor de toestand waarin deze zich bevinden.

In deze context moeten ook de jeugdrechtbanken hun rol spelen. Er moet dus worden nagegaan of er specifieke maatregelen dienen te worden genomen voor de beoogde omstandigheden. Ook moet worden onderzocht of de onlangs door de Franse Gemeenschap aangenomen maatregelen beantwoorden aan de inzake de bescherming van kinderen kenbaar gemaakte specifieke behoeften, en in voorkomend geval of soortgelijke maatregelen moeten worden aangenomen op het niveau van alle Gemeenschappen.

Zoals reeds het geval is voor het Verdrag inzake de rechten van het kind, zou ook voor het Facultatief Protocol bij dit verdrag werk moeten worden gemaakt van voorlichting inzake de uit dit protocol voortvloeiende verplichtingen.

II. BETROKKEN DEPARTEMENTEN

Wat de zuiver strafrechtelijke aspecten van de zaak betreft is de FOD Justitie zonder twijfel het bevoegde departement.

De Gemeenschappen hebben sinds de staatsvorming meer bevoegdheden gekregen. Het beleid in verband met de zorg en de hulp aan kinderen valt onder hun bevoegdheid (zie het eerste Belgische rapport over de toepassing van het Verdrag inzake de rechten van het kind, Verenigde Naties, CRC/C/11Add.4, 6 september 1994, p. 71).

III. BUDGETTAIRE WEERSLAG

Er is geen budgettaire weerslag.

IV. STAND VAN ZAKEN

De Belgische wetgeving beantwoordt aan hetgeen is voorgeschreven in artikel 77, paragraaf 1, van het Eerste Aanvullend Protocol.

V. VOORSTELLING VAN BESLISSING

Een werkgroep zou moeten onderzoeken welke de rol van de jeugdrechtbanken en deze van de Gemeenschappen is met betrekking tot de bescherming van kinderen in oorlogstijd.

VI. LAATSTE BIJWERKING

November 2004

VII. DATUM VAN GOEDKEURING DOOR DE ICHR

30 november 2004

VIII. BIJLAGEN

/